

Central European
Digital Media
Observatory

Spokojnosť s demokraciou v Česku dlhodobo stagnuje

Coffee Beans

Pavol Kosnáč, Hugo Gloss

Spokojnosť s demokraciou sa za posledných 30 rokov budovania demokratickej spoločnosti v Českej republike takmer nezmenila. Nedôvera v demokratickú správu vecí verejných však nie je abstraktný pojem, ale má konkrétne dôsledky - v občianskej participácii alebo zraniteľnosti voči dezinformáciám. Ako kľúčový faktor ovplyvňujúci úroveň spokojnosti s demokraciou sa ukazuje dosiahnuté vzdelanie.

Súčasťou longitudinálneho panelového prieskumu CEDMO Trends bola otázka "Ako ste spokojný s fungovaním demokracie v Českej republike?". v apríli 2023 viac ako tretina respondentov odpovedala "skôr nespokojný" alebo "úplne nespokojný" a takmer tretina "ani spokojný, ani nespokojný". Mierny nárast počtu respondentov vyjadrujúcich nespokojnosť s demokraciou zachytila aj ďalšia vlna prieskumu v máji 2023. Trend nespokojnosti zachytil aj prieskum spoločnosti Ipsos, takisto v máji 2023, keď 42 % respondentov bolo s fungovaním demokracie nespokojných a ďalších 27 % uviedlo, že nie sú ani spokojní, ani nespokojní (Ipsos, 2023).

Podľa údajov inštitútu STEM, ktorý porovnával odpovede na otázku, ako sú Česi celkovo spokojní s fungovaním demokracie v Českej republike z rokov 1993 (máj) a 2023 (jún), sa hodnoty napriek tridsiatim rokom budovania demokracie prakticky nezmenili. V máji 1993 bolo 43 % respondentov "veľmi spokojných" a 43 % "celkom spokojných". Zatiaľ čo 46 % bolo "skôr nespokojných" a 11 % "celkom nespokojných". V júni 2023 bolo približne 43 % respondentov "veľmi spokojných" a "celkom spokojných" a približne 41 % bolo "skôr nespokojných" a 17 % "skôr nespokojných" (STEM, 2023).

Nespokojnosť s demokraciou nie je abstraktný pojem - respondenti, ktorí subjektívne vnímajú, že nemajú prospech z demokratického systému riadenia svojej krajiny, oveľa častejšie veria dezinformáciám, ktoré ďalej podkopávajú ich dôveru v demokraciu. Kombinácia postupne klesajúcej dôvery v "systém" spolu so subjektívnym pocitom, že demokratický systém nie je schopný adekvátne reagovať na krízy, tak vytvára situáciu, keď sa časť obyvateľstva začne prikláňať k populistickým alebo radikálnym riešeniam.

Z údajov o respondentoch vyplýva, že kľúčovým faktorom je vzdelanie. Ľudia s vyšším vzdelaním sú vo všeobecnosti spokojnejší so stavom fungovania demokracie a v Českej republike sú tiež výraznejšie rozdiely medzi generáciami. Ľudia do 44 rokov sú so stavom fungovania demokracie spokojnejší ako starší ľudia. (Ipsos, 2023) Možno predpokladať, že tento rozdiel bude ovplyvnený tým, že mladšia generácia nezažila prechod z jedného režimu do druhého. Význam vzdelania ako rozhodujúceho faktora pri presadzovaní demokracie potvrdzuje aj vplyvná štúdia Why Democracy Needs Education, ktorej autori explicitne uvádzajú, že korelácia medzi vzdelaním a demokraciou je celosvetovo mimoriadne vysoká. (Glaeser, Ponzetto, Shleifer; 2007) Ak sú tieto závery platné, možno očakávať, že

v priebehu generačnej výmeny, ak sa udrží alebo zlepší vzdelanostná úroveň českej populácie, by sa mala zvýšiť aj spokojnosť s demokraciou.

Bibliografia:

STEM, 2023 - <https://www.stem.cz/tricet-let-pravidelneho-vyzkumu-postoju-a-nazoru-ceske-verejnosti/>

Ipsos, 2023 - <https://www.ipsos.com/cs-cz/s-fungovanim-demokracie-je-v-cesku-spokojena-tretina-lidi-politici-podle-nich-nenaslouchaji-lidem>

Glaeser, Ponzetto, Shleifer; 2007 - <https://scholar.harvard.edu/shleifer/publications/why-does-democracy-need-education-0>